

Nr 57

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner om översyn av vissa avdragsregler i kommunalskattelagen.

Yrkande

I de likalydande motionerna I: 129 av herr Schött och II: 238 av herr Thylén har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsamt översyn och förslag till ändring av 25 § 3 mom., 32 § 3 mom., 33 § 2 mom., 35 § 3 mom., 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. kommunalskattelagen samt 37 § 1 mom. taxeringsförordningen.

Gällande rätt

Enligt 25 § 3 mom. kommunalskattelagen (KL) får vid schablonberäkning av inkomst från egnahemsvillor och fastigheter, tillhöriga bostadsföreningar, bostadsaktiebolag och allmännyttiga bostadsföretag avdrag göras för ränta på lånat kapital som nedlagts i fastigheten och för tomträtts- eller liknande avgäld. Sådan ägare av schablonfastighet som är fysisk person eller oskift dödsbo äger härutöver rätt till ett extra avdrag om 200 kr., förutsatt att fysisk person eller delägare i dödsboet blivit mantalsskriven på fastigheten antingen för året näst före taxeringsåret eller för taxeringsåret.

Schablonavdraget får aldrig överstiga schablonintäktens belopp. Avdraget tillkom 1957 och har tillämpats fr. o. m. 1958 års taxering. Dess ursprungliga syfte var att förebygga förhöjning av den statliga inkomstkatten med anledning av de väntade höjningarna av taxeringsvärdena vid 1957 års allmänna fastighetstaxering.

En skattskyldig, som haft intäkt av tjänst enligt 33 § 2 mom. KL anses ha haft kostnader för tjänstintäktens förvärvande till ett belopp av minst 100 kr. Detta avdrag medges således även om kostnaderna understigit 100 kr. eller om den skattskyldige inte haft några kostnader alls. Avdraget har tillkommit i syfte att förenkla deklara-tions- och taxeringsförfarandet.

Enligt 35 § 3 mom. KL skall vinst vid försäljning av aktier och andra värdepapper liksom av lös egendom över huvud taget, som avyttras inom fem år från förvärvet, beskattas enligt en fallande skala. Vid försäljning under de två första åren beskattas hela vinsten, medan vid försäljning under de återstående tre åren den skattepliktiga vinsten reduceras med 25 procent per år till 75, 50 resp. 25 procent av bruttot.

Vinst vid försäljning av vissa värdepapper drabbas av realisationsvinstskatt, oberoende av den tid värdepapperen innehafts. Detta gäller bl. a. aktie, andel i aktiefond, fondandel eller teckningsrätt till aktie eller andel i ekonomisk förening eller handelsbolag eller liknande rättighet, dock inte aktie eller andel i bostadsaktiebolag eller bostadsförening. Vinsten beräknas i detta fall i allmänhet efter schablon till 10 procent av försäljningspriset efter avdrag för kostnaderna för försäljningen. Denna schablonregel gäller inte vid omflyttning av organisationsaktier inom en koncern. Kungl. Maj:t äger vidare rätt att medge dispens helt eller delvis från den schablonmässiga vinstbeskattningen, om denna kan antas hindra från allmän synpunkt önskvärd strukturrationalisering. Om den skattskyldige kan göra sannolikt, att försäljningen skett utan vinst eller med vinst, som inte överstigit 5 procent av försäljningspriset, skall schablonbeskattning inte heller ske.

Från den schablonmässigt beräknade realisationsvinsten äger skattskyldig åtnjuta avdrag med 500 kr. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levit tillsammans med andra maken, får avdrag för dem båda gemensamt åtnjutas med 500 kr. Avdraget får dock aldrig överstiga sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst.

Schablonavdraget om 500 kr. har tillkommit främst för att begränsa de fall då undersökning av vinstens storlek kan bli aktuell när det gäller försäljning av teckningsrätter, fondandelar o. d.

De skattefria bottenbeloppen i inkomstkällan kapital utgjorde ursprungligen 100 kr. för ensamstående och 200 kr. för äkta makar. 1957 höjdes avdraget till 300 kr. resp. 600 kr. och 1961 — med tillämpning fr. o. m. 1962 års taxering — till 400 kr. resp. 800 kr. Bestämmelserna om schablonavdrag i inkomstkällan kapital, vilka återfinns i 39 § 3 mom. KL, har tillkommit för att stimulera sparat.

Det sociala försäkringsavdraget (46 § 2 mom. KL) uppgick ursprungligen till 200 kr. för samtliga skattskyldiga. 1950 höjdes avdraget till 400 kr. för makar. 1955 skedde en ytterligare höjning till 300 kr. för ensamstående och till 600 kr. för makar och 1961 en höjning till 400 kr. resp. 800 kr.

Genom 1963 års lagstiftning omkonstruerades — med tillämpning fr. o. m. 1964 års taxering — försäkringsavdraget så, att avdrag numera medges dels för obligatorisk sjukförsäkringsavgift med debiterat belopp, dock lägst 150 kr. för ensamstående och 300 kr. för makar, dels för under beskattningsåret erlagda avgifter och premier för liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkringar,

dock med viss maximering. För att frivilliga avgifter och premier skulle inrymmas i avdraget i samma utsträckning som tidigare, bestämdes maxibeloppet till 250 kr. för ensamstående och 500 kr. för makar.

Enligt 32 § 3 mom. KL skall som intäkt av tjänst inte upptas förmån av mindre värde som utgått i annat än pengar, förutsatt att förmånen kan antas inte vara avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete. I anvisningarna till detta författningsrum lämnas några exempel på förmåner som avses. Där nämns rabatter vid inköp av varor i arbetsgivarens rörelse, förfriskningar som utan ersättning tillhandahålls i samband med arbetet, måltider som genom arbetsgivarens försorg erhålls till ett lägre pris än i öppna marknaden och tjänstebostad för vilken hyran bestämts obetydligt lägre än i orten gällande hyrespris.

Mot denna begränsning av skatteplikten svarar den i 37 § 1 mom. taxeringsförordningen (TF) intagna bestämmelsen att arbetsgivare inte behöver lämna kontrolluppgift på förmåner som utgått i annat än pengar om det som mottagaren sammanlagt åtnjutit efter avdrag för vederlag uppenbarligen haft ett värde inte överstigande 400 kr. för helt år.

Enligt sistnämnda författningsrum föreligger i vissa fall inte heller uppgiftsskyldighet i fråga om ersättning för resa i tjänsten, för representationsersättning eller för traktamentsersättning. På rese- och representationsersättning behöver sålunda kontrolluppgift inte lämnas om ersättningen i fråga motsvarar gjorda utlägg som sammanlagt inte överstiger 500 kr. Motsvarande gäller i fråga om traktamentsersättning som sammanlagt inte överstiger 500 kr. eller inte avser mer än 24 dagar för år räknat.

Frågornas tidigare behandling

I motioner till 1968 års riksdag yrkades höjning av såväl det extra avdraget vid schablontaxeringen av en- och tvåfamiljsfastigheter och 500-kronorsavdraget vid realisationsvinstbeskattningen av aktier som av sparavdraget i inkomstkällan kapital och det sociala försäkringsavdraget. Till stöd för yrkandena åberopades bl. a. att en höjning av avdragsbeloppen var ägnad att stimulera ett frivilligt enskilt sparande. Bevillningsutskottet avstyrkte bifall till motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 38 med motiveringen att varken det extra avdraget i inkomstkällan annan fastighet eller schablonavdraget vid aktievinstbeskattningen var att anse som sparavdrag i egentlig mening och att en uppräknig av sparavdraget i inkomstkällan kapital och av försäkringsavdraget enligt utskottets mening inte var möjlig från statsfinansiell synpunkt.

Motionerna

Kommunalskattelagen innehåller bestämmelser om avdrag vilka berör det stora flertalet skattskyldiga. Gemensamt för dessa avdrag är att de genom den fortgående penningvärdeförsämringen starkt minskat i betydelse för den skattskyldige.

Egnahemsägare som är mantalsskriven på sin fastighet är berättigad till ett extra avdrag på 200 kr. från inkomst av fastigheten.

Från inkomst av kapital äger fysisk person åtnjuta ett extra avdrag med 400 kr. För makar gemensamt är beloppet 800 kr.

För premier och avgifter avseende vissa frivilliga försäkringar medges avdrag med högst 250 kr. för ensamstående och 500 kr. för makar.

De av riksdagen antagna reglerna för aktievinstbeskattning innehåller bestämmelser om ett särskilt avdrag om högst 500 kr. vid försäljning av aktier som innehafts mer än 5 år.

Dessa avdragsbestämmelser har tillkommit i avsikt att främja det frivilliga sparandet. Bristen på kapital, som i så hög grad kännetecknar dagens samhälle, gör det angeläget att de sparstimulerande åtgärdernas effekt inte minskar utan i stället ökar. Beträffande det särskilda avdraget vid aktieförsäljning bör även i detta fall dubbelt så högt avdrag medges för makar som för ensamstående.

Skattskyldig som haft inkomst som skall deklarerar under förvärvskällan tjänst skall anses ha haft omkostnader till ett belopp av minst 100 kr.

Skattskyldig är vidare inte skyldig att såsom inkomst av tjänst deklarerar sina »mindre» naturaförmåner. Riksskattenämnden utfärdar närmare anvisningar härför. Värdet av dessa förmåner får, för att skattefrihet skall föreligga, inte överstiga 400 kr. Beloppets storlek sammanhänger med bestämmelserna i 37 § TF att arbetsgivare i kontrolluppgifter till ledning för de anställdas taxering inte skall medta förmåner av detta slag, om värdet därav inte överstigit 400 kr. (Det bör påpekas att samma undantagsregel från uppgiftsskyldighet avser högst 500 kr. beträffande vardera ersättning för resekostnadsutlägg, representationsersättning och traktamentsersättning.)

Vad beträffar beloppsgränsen på 400 kr. för dessa naturaförmåner har den varit oförändrad alltsedan bestämmelsens införande. På grund av penningvärdeförsämringen medför detta att det varje år inträffar att anställda får betala skatt för förmåner som året innan varit befriade från skatt. Helt naturligt verkar detta irriterande.

Det syns angeläget att nu berörda avdragsregler i kommunalskattelagen skyndsamt blir föremål för en översyn i syfte att anpassa dem till den penningvärdeförändring som ägt rum sedan de nuvarande avdragsbeloppens storlek fastställdes.

Utskottet

I de förevarande motionerna yrkas en översyn av vissa avdrag i kommunalskattelagen. De avdrag motionärerna åsyftar är det extra avdraget om 200 kr. vid den schablonmässiga beräkningen av inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter, schablonavdraget om 100 kr. i inkomstkällan tjänst, 500-kronorsavdraget vid schablonberäkning av realisationsvinst på aktier och andra värdepapper, sparavdraget om 400 kr. för ensamstående och 800 kr. för gifta i inkomstkällan kapital och schablonavdraget för frivilliga försäkringar, vilket uppgår till 250 kr. för ensamstående och 500 kr. för gifta. Motionärerna menar att alla dessa avdrag genom den fortgående penningvärdeförsämringen starkt minskat i betydelse för de skattskyldiga och att avdragen bör anpassas till den penningvärdeförändring som ägt rum sedan de nuvarande avdragsbeloppens storlek fastställdes. Motionärerna förordar också uppräknig av den värdegräns om 400 kr. som gäller i fråga om arbetsgivares skyldighet att uppge förmåner vilka i inkomstkällan tjänst utgått i annat än pengar.

Av motiveringen i motionerna framgår att enligt motionärernas uppfattning samtliga ifrågavarande avdrag med undantag av schablonavdraget i inkomstkällan tjänst tillkommit för att främja det frivilliga sparandet. Det är emellertid endast schablonavdraget i inkomstkällan kapital som har rent sparstimulerande syfte. Det extra avdraget vid beräkning av inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter tillkom ursprungligen för att motverka en förhöjning av den statliga inkomstskatten till följd av höjda taxeringsvärden vid 1957 års allmänna fastighetstaxering. Försäkringsavdraget är av social karaktär, medan 100-kronorsavdraget i inkomstkällan tjänst och 500-kronorsavdraget vid aktievinstbeskattningen båda tillkommit för att underlätta deklara-tions- och taxeringsarbetet.

Enligt utskottets mening talar flera skäl mot ett bifall till motionärernas yrkanden. De avdragsbestämmelser motionärerna aktualiserat berör så gott som samtliga skattskyldiga. En generell uppräknig — även en mindre betydande sådan — kan därför antas komma att medföra ett icke oväsentligt skattebortfall för såväl staten som kommunerna.

En uppräknig kommer till följd av progressiviteten vid den statliga beskattningen att gynna inkomsttagare med större inkomster, medan den för inkomsttagare i lägre inkomstskikt kan beräknas bli av begränsad betydelse.

Härtill kommer att en generell höjning av schablonavdragen, såvitt utskottet kan bedöma, är ägnad att försvåra genomförandet av en definitiv källskatt.

På grund av det anförda anser utskottet sig inte kunna biträda förslaget om en uppräknig av schablonavdragen.

I motionerna har också aktualiserats ett spörsmål av annan art, gällande arbetsgivares kontrolluppgifter. Arbetsgivare som utgivit förmåner i annat än pengar behöver inte lämna kontrolluppgift på dessa förmåner om deras värde efter avdrag för eventuellt vederlag inte överstiger 400 kr. för helt år räknat. Denna föreskrift i 37 § taxeringsförordningen sammanhänger med bestämmelsen i 32 § 3 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen att som intäkt av tjänst inte skall upptas förmån av mindre värde, som utgått i annat än pengar, om förmånen inte är avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete.

I prop. 1956:150 uttalade chefen för finansdepartementet att beloppet 400 kr. valts med tanke på vad som enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen i åtskilliga fall kunde tänkas bli bedömt som skattefritt. Å andra sidan framhölls att detta belopp i och för sig inte innebar någon norm för värdet på de intäkter som i kommunalskattelagen undantogs från beskattning. Vad som var att anse som skattefritt borde förbehållas praxis att avgöra med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet. Under stundom kunde förmåner med sammanlagt lägre värde än 400 kr. helt eller delvis böra beskattas. I andra fall var det tänkbart att förmåner med ett sammanlagt högre värde än 400 kr. kunde bedömas såsom icke skattepliktiga.

Riksskattenämnden har i anvisningar till taxeringsmyndigheterna rörande tillämpning av ifrågavarande bestämmelser (RN 1958 ser. I nr 1) indelat tjänsteförmånerna i tre olika grupper. Den första gruppen omfattar förmåner som över huvud taget inte bör beskattas, den andra förmåner vilkas skatteplikt gjorts beroende av värdet och den tredje gruppen förmåner som alltid bör beskattas.

Av det anförda framgår att den beloppsgräns i taxeringsförordningen som motionärerna åsyftar endast i fråga om vissa typer av förmåner bör vara normgivande för vad som i inkomstskattehänseende skall anses utgöra skattepliktig intäkt.

Avslutningsvis vill utskottet meddela att — enligt vad utskottet erfarit — frågan om arbetsgivares uppgiftsskyldighet inom kort kommer att bli föremål för utredning.

På grund härav anser utskottet sig inte heller kunna biträda motionärernas förslag i vad avser arbetsgivares kontrolluppgifter.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen avslår motionerna I: 129 och II: 238.

Stockholm den 21 oktober 1969

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson (s), Einar Eriksson* (s), Lundström* (fp), Yngve Nilsson (m), Sundin* (cp), Wärnberg (s), Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson* (m), Tistad (fp) och Ove Karlsson* (s); samt

från a n d r a kammaren: herrar Magnusson i Borås (m), Brandt* (s), Kristenson (s), Carlstein (s), Nyström (s), Wiklund i Härnösand (s), Marcusson (s), Sundkvist (cp) och Josefson i Arrie* (cp).

* Icke närvarit vid justering av betänkandet,

Reservation

av herrar *Yngve Nilsson* (m), *Gösta Jacobsson* (m) och *Magnusson* i Borås (m), vilka

dels anfört följande:

I motsats till majoriteten anser vi att flera omständigheter talar för ett bifall till motionärernas utredningsförslag. För åtskilliga av de berörda avdragsreglerna gäller att de tillkommit för relativt lång tid sedan. Försäkringsavdraget har funnits sedan kommunalskattelagens tillkomst, schablonavdragen i inkomstkällorna tjänst och kapital tillkom 1955 och det extra avdraget vid beräkning av inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter 1957. Härtill kommer att sistnämnda avdrag, vars syfte var att motverka den förhöjning av den statliga inkomstskatten som kunde förväntas bli en följd av höjda taxeringsvärden vid 1957 års allmänna fastighetstaxering, varit beloppsmässigt oförändrat sedan det infördes och detsamma gäller schablonavdraget i inkomstkällan tjänst. Sparavdraget i inkomstkällan kapital fastställdes till nuvarande belopp redan 1961, medan avdraget för frivilliga försäkringar maximerades till 250 kr. resp. 500 kr. så tidigt som 1963.

Enligt vår mening är det angeläget att dessa »de många människornas avdrag» anpassas till den penningvärdeförändring som ägt rum sedan de nuvarande avdragsbeloppen fastställdes. Det finns därför anledning undersöka om inte med hänsyn till den fastighetstaxering som nu pågår det extra avdraget vid schablon-taxeringen av villafastigheter bör uppräknas. På grund av det sparstimulerande syfte, som schablonavdraget i inkomstkällan kapital har, talar enligt vår uppfattning också starka skäl för en höjning av detta avdrag. Med hänsyn inte minst till den fortgående penningvärdeförändringen och till den tid som förflutit sedan de nu gällande avdragsbeloppen fastställdes bör emellertid också övriga av motionärerna aktualiserade avdragsbestämmelser bli föremål för en översyn och detsamma gäller den i 37 § taxeringsförordningen intagna, alltsedan 1957 års taxering tillämpade beloppsgräns om 400 kr. som gäller i fråga om arbetsgivares skyldighet att lämna uppgift om förmåner vilka utgivits i annat än pengar.

dels hemställt,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 129 och II: 238 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsam översyn och förslag till ändring av 25 § 3 mom., 32 § 3 mom., 33 § 2 mom., 35 § 3 mom., 39 § 3 mom. och 46 § 2 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen samt 37 § 1 mom. taxeringsförordningen.